

---

*d'Èsquil**Direcció: Lluís Masgrau**Traducció: Carles Riba**Curs: 1990/1991*

Com és sabut, *Els Perses* és l'única tragèdia conservada que té com a pretext no un episodi de la tradició mítica grega sinó un fet històric: l'intent d'invasió de la península balcànica dut a terme per l'imperi persa (llavors sota l'ègida de Xerxes) resolt i conjurat finalment a l'estret de Salamina. A primera vista, la intemporalitat i el caràcter genèric que fonamenten els textos tràgics conservats semblen incompatibles amb l'actualitat i el tarannà estrictament nacional que sol tenir el fet històric. Ara bé, al meu entendre, el principal encert del text d'Èsquil —ultra la seva innegable qualitat poètica— consisteix en el perfecte enllaçament d'aquestes dues dimensions: la històrica i la tràgica. Així, *Els Perses* es descabdella presentant un moviment que va de l'una a l'altra. Situats al començament a un nivell històric, la tragèdia s'insinua i planteja d'una manera fantasmal en la inquietud que travessa l'entrada del cor. Quan el missatger ens conta detalladament el desastre de Salamina ja no hi ha cap dubte. Un mal fat, el Destí, s'ha acarnissat sobre el poble persa. L'obra es converteix en un lament dolorós i la tragèdia es desplega, soberga.

El d'Èsquil és un teatre arcaic —deliberadament arcaic—, que no té la perfecció formal del de Sòfocles ni la subtileza del d'Eurípides. Però precisament és el seu caràcter sovint abrupte i poc matisat el que fa la seva grandesa teatral. Dominat per la presència del cor, seria inútil cercar-hi profunditat psicològica o una acció curosament desenvolupada. Més que no pas caràcters o accions, el teatre d'Èsquil ens presenta atmosferes amarades d'esglai i d'inquietud. *Els Perses* participa plenament d'aquestes característiques: en lloc d'una acció que avança vers la resolució d'un conflicte, l'obra presenta una sèrie de moments (relat del missatger, evocació i aparició de l'ombra de Darios, la tornada de Xerxes...), veritables encarnacions del tràgic pur. L'acció no té un desenvolupament lineal (presidit per l'esquema típic plantejament-nus-desenllaç) que articuli una trama sinó un desenvolupament circular que integra les diverses situacions que es van produint en un únic i persistent lament. L'acció queda així convertida en una mena de cantata prenyada d'una por metafísica i elemental.

Aquesta por es concreta en un motiu que ressona, insistent, d'un cap a l'altre de la tragèdia, vertebrant-la: el poble persa ha estat colpit per una força divina; són els déus els qui han parlat a Salamina. D'aquesta manera el desastre pren unes proporcions inoïdes i ultrapassant l'esfera política i militar s'aferma en un estadi religiós, metafísic. Més enllà dels fets relatats, *Els Perses* d'Èsquil

troba la seva actualitat permanent en la confrontació de l'home amb allò que el depassa i fa de la seva existència un malson palpitant d'inquietud i angoixa. I, tanmateix, tal com diu l'ombra de Darios abans de retornar a les profunditats de l'hades, cal que, enmig dels mals, cerquem el goig de cada dia «perquè als morts no els serveix de res la riquesa».

LLUÍS MASGRAU